

28.02.24

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

**GÜNLÜK BASIN
ÖZETLERİ**

**28 Şubat 2024
Çarşamba**

28.02.24

RESMİ GAZETE'DE BUGÜN

28 Şubat 2024 Çarşamba

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

TEBLİĞ

— Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2008-32/34)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (No: 2024-32/69)

YARGI BÖLÜMÜ

ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI

- Anayasa Mahkemesinin 28/12/2023 Tarihli ve E: 2019/72, K: 2023/229 Sayılı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 18/1/2024 Tarihli ve E: 2022/93, K: 2024/9 Sayılı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 2/11/2023 Tarihli ve 2020/26150 Başvuru Numaralı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 15/11/2023 Tarihli ve 2019/22055 Başvuru Numaralı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 15/11/2023 Tarihli ve 2020/2418 Başvuru Numaralı Kararı

YARGITAY KARARLARI

- Yargıtay 3. Hukuk Dairesine Ait Kararlar

Rekabet'ten kırmızı et sektörüne uyarı: En ağır para cezasını vermekten çekinmeyeceğiz

Rekabet Kurumu Başkanı Birol Küle, ramazan ayı öncesi kırmızı et sektörüne yönelik şikayetlerde artış görüldüğünü belirterek, "Sektörde faaliyet gösteren firmaları uyarmak istiyorum. En ufak bir suistimali tespitimiz halinde soruşturma açmak ve bu hataya düşen şirketlere cirolarının yüzde 10'una kadar öngörülen en ağır para cezasını vermekten çekinmeyeceğiz." dedi.

Rekabet Kurumu Başkanı Birol Küle, Kurumun kırmızı et sektörüne yönelik yürüttüğü çalışmalara ilişkin yaptığı açıklamada, sektörde faaliyet yürütenleri uyardı.

Kırmızı etin vatandaşlar için önemli bir besin kaynağı olduğuna işaret eden Küle, kırmızı et piyasasının, Kurumun yakından takip ettiği sektörler arasında olduğunu aktardı.

Küle, son birkaç yılda Kuruma iletilen şikayetler ve resen başlattıkları incelemeler sonucunda, bu sektördeki fiyat artışlarını mercek altına aldıklarına dikkati çekerek, "Bu incelemeler kapsamında 2023'te yapılan bir soruşturmada, piyasanın en büyük üreticilerinden birine, rekabete aykırı eylemleri gerekçesiyle yaklaşık 73 milyon lira idari para cezası verildi." diye konuştu.

"Önemli bulgulara ulaşıyoruz"

Kurum tarafından sektörün tüm yönleriyle derinlemesine ele alındığı bir sektör incelemesi yürütüldüğünü belirten Küle, şunları kaydetti: "Ramazan ayının yaklaştığı bu günlerde kırmızı et fiyatları yine gündemin öncelikli konularından biri haline gelmiştir. Buna paralel olarak konu hakkında Kurumumuza intikal eden şikayetlerde de bir artış görülmektedir. Bu noktada hiç kuşkusuz ki Rekabet Kurumu, vatandaşlarımızın uygun fiyatlarla et ve et ürünlerine ulaşabilmesi amacıyla üzerine düşeni yapacaktır. Kurumumuza gelen şikayetler titizlikle değerlendirilmektedir. Yürütülmekte olan sektör incelememiz kapsamında da önemli bulgulara ulaşmaktayız. Sektörde faaliyet gösteren firmaları uyarmak istiyorum. En ufak bir suistimali tespitimiz halinde soruşturma açmak ve bu hataya düşen şirketlere cirolarının yüzde 10'una kadar öngörülen en ağır para cezasını vermekten çekinmeyeceğiz. Suni fiyat artışlarına müsamaha göstermeyecek, buna niyet eden teşebbüsler hakkında en ağır yaptırımları uygulayacağız."

Marketlerde ramazan öncesi 'fahiş fiyat' ve etiket denetimi

Ticaret Bakanlığı ekipleri, Ankara, İstanbul, Adana, Mersin, Bursa, Antalya, Konya, İzmir, Kocaeli ve Kayseri'deki marketlerde eş zamanlı "fahiş fiyat" ve etiket denetimi yaptı.

Düzenli olarak market denetimlerini sürdürdüğü belirtilen Ticaret Bakanlığı'nın, yaklaşan ramazan ayı nedeniyle denetimlerini sıklaştırdığı bildirildi.

Bu kapsamda bakanlık ekipleri tarafından Ankara, İstanbul, Adana, Mersin, Bursa, Antalya, Konya, İzmir, Kocaeli ve Kayseri'deki marketlerde eş zamanlı fahiş fiyat ve etiket denetimi yapıldı.

Ekipler, özellikle temel gıda ve temel ihtiyaç ürünlerine yönelik etiketleri inceledi. Denetimlerde, ürünlerde fahiş fiyat olup olmadığına, ürünün etiket fiyatı ile kasa fiyatı arasında fark bulunup bulunmadığına, etiketlerdeki ürün fiyatının son değişim tarihi ile önceki fiyatı gibi bilgilere bakıldı.

Meyve ve sebze reyonunda da ürünlerin menşei ve geliş fiyat bilgisi Hal Kayıt Sistemi (HKS) üzerinden kontrol edildi.

Ankara Ticaret İl Müdür Vekili Elif Tan, Ankara'da bir markette gerçekleştirilen denetimin ardından yaptığı açıklamada, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun kapsamında fiyat etiketi ve haksız fiyat artışlarıyla ilgili denetim yaptıklarını söyledi.

28.02.24

Marketlerde özellikle fiyat etiketlerini incelediklerini aktaran Tan, "Etiketlerde, malın birim fiyatı, satış fiyatı ve üretildiği yer gibi unsurların olup olmadığına, ayrıca ürünün raf ve kasa fiyatının uyumuna bakıyoruz. Ayrıca fahiş fiyat artışları ile ilgili denetimlerimiz de var." dedi.

Tan, resen ve şikayet üzerine denetim yaptıklarını belirterek, sözlerine şöyle devam etti:

"Cumhurbaşkanımızın gösterdiği 'Türkiye Yüzyılı' hedefinin temel taşlarından 'Ticaret Yüzyılı' hedefleri doğrultusunda Ticaret Bakanlığı olarak ramazan ayı öncesinde fahiş fiyat artışlarının olumsuz etkilerinden tüketicileri korumak ve fiyat etiketlerinde yer verilen yanıltıcı indirimlerin neden olduğu tüketici mağduriyetinin önüne geçebilmek için yaygın ve yoğun denetimlere devam ediyoruz."

Büyük gıda toptancıları da denetlendi

İstanbul Ticaret İl Müdürü İsmail Menteşe ve beraberindeki ekip de Kağıthane'de bulunan bazı marketlerde denetim gerçekleştirdi.

Ramazan ayı öncesinde ürün fiyatlarını kontrol ettiklerini ifade eden Menteşe, "Yaklaşık üç haftadır İstanbul'daki büyük gıda toptancılarını denetliyoruz. Oradaki ürünleri inceledik. Perakendede de temel gıda maddeleri başta olmak üzere ramazan ayında yoğun tüketilecek ürünlere yönelik hem etiket hem fahiş fiyat denetimi yapıyoruz." dedi.

Menteşe, kontroller esnasında ürünün fiyat değişim tarihi ile şu an ki satış fiyatına da dikkat ettiklerine işaret ederek, "Son 2-3 ay içerisindeki fiyat hareketleri ve bugünkü fiyat hareketlerini karşılaştırıp, burada bir anormallik gördüğümüzde Bakanlığımızdaki Haksız Fiyat Değerlendirme Kuruluna gönderiyoruz. Orada da bu firmaya farklı tutarlarda idari para cezaları uygulanıyor. Şu anda 150 yeni denetmen arkadaşımız İstanbul'a geldi. Ramazana kadar eğitimleri devam edecek. Ramazan ayı öncesinde başlattığımız bu denetimlere, ramazan ayı boyunca da yoğun şekilde devam edeceğiz." değerlendirmesinde bulundu.

Vatandaşların alışveriş yaparken etiket üzerindeki fiyat değişim tarihine bakmasını tavsiye eden Menteşe, herhangi bir olumsuz durumla karşılaşanların e-Devlet ve "Alo 175 Tüketici Danışma Hattı" üzerinden kendilerine şikayette bulunabileceklerini bildirdi.

Denetimler aralıksız sürüyor

Mersin Ticaret İl Müdürü Ferhat Sümer de kent genelinde market denetimlerinin aralıksız sürdüğünü söyledi. Tespit ve inceleme sonuçlarının tutanakla kayıt altına alındığını aktaran Sümer, "Fiyat etiketlerinde yer verilen göstermelik, aldatıcı ve yanıltıcı indirimlerin neden olduğu tüketici mağduriyetiyle mücadelemize devam ediyoruz. Hem masada hem de sahada, yaklaşan ramazan ayı öncesi gerçekleştirdiğimiz yoğun denetimlerimiz sürüyor." ifadelerini kullandı.

Adana Ticaret İl Müdürü Hüseyin Gödelek de denetimlerin ardından yaptığı açıklamada, "Bakanlığımızın 81 ilde eş zamanlı başlatmış olduğu haksız fiyat artışı ve fiyat etiketi denetimlerimizi gerçekleştiriyoruz. Bu amaçla raflarda fiyat etiketi bulunup bulunmadığı, ürünün raftaki ve kasadaki fiyatında herhangi bir uyumsuzluk olup olmadığı konusunda incelemelerde bulunuyoruz." dedi.

Kayseri Ticaret İl Müdür Vekili Gazi Dinçaslan, gerçekleştirdikleri denetime ilişkin değerlendirmede bulunarak, "Bir taraftan haksız fiyat artışları diğer taraftan da fiyat etiketlerinde yer verilen yanıltıcı indirimlerin neden olduğu tüketici mağduriyetleriyle etkin mücadelemize devam ediyoruz." diye konuştu.

Bursa Ticaret İl Müdürü İsmail Aslanlar, ramazan ayı öncesi denetimlerin sıklaştırıldığını belirterek, "Cumhurbaşkanımızın gösterdiği 'Türkiye Yüzyılı' hedefinin temel taşlarından 'Ticaretin Yüzyılı' hedefleri doğrultusunda fahiş fiyat artışlarının olumsuz etkilerinden vatandaşlarımızı korumak için etkin mücadelemizi sürdürüyoruz." değerlendirmesinde bulundu.

Konya Ticaret İl Müdürü Mustafa Çağlayan ve il müdürlüğü ekipleri de Konya'nın Selçuklu ilçesindeki marketlerde denetimde bulundu. Çağlayan, yaklaşan ramazan ayı öncesinde denetimleri yoğunlaştırdıklarını, tüm kentte denetim çalışmaları yaptıklarını söyledi.

Antalya Ticaret İl Müdürü Halil Özşahan da fahiş fiyat artışlarının olumsuz etkilerinden vatandaşları korumak için çaba gösterdiklerini dile getirerek, marketlerdeki reyonları tek tek gezerek fiyatları incelediklerini aktardı. Özşahan, denetimlerde bir usulsüzlük tespit edilmesi halinde ceza uyguladıklarını kaydetti.

"Asla geçit verilmeyecek"

Kocaeli Ticaret İl Müdürü Veysi Uzunkaya, tüketicilerin, tacirin ve esnafın korunması amacıyla ülke genelinde Ticaret Bakanı Ömer Bolat, il genelinde de Vali Seddar Yavuz'un talimatları doğrultusunda fiyat etiketi, haksız fiyat artışı, kasa ve raf fiyatı arasındaki farkların denetlenmesine yönelik çalışmalarının sürdüğünü söyledi.

Denetimlerin devam edeceğini ifade eden Uzunkaya, "Özellikle yaklaşan ramazan ayında hem gıda toptancıları hem marketler üzerinde yoğun denetimimiz devam edecektir. Bu denetimlerimiz sadece tüketicimizin korunmasına yönelik değil, dürüst, basiretli tacirlerimizin de haklarını korumaya yönelik olacaktır. Denetimler kimseye zarar vermek için değil, tam tersine tacirimiz, esnafımız ve tüketicimizin haklarını belli ölçülerde korumaya yöneliktir. Bu anlamda haksız fiyat artışlarına ya da fahiş fiyata yeltenecek tacirimize ve esnafımıza asla geçit verilmeyeceğini buradan ilan etmek istiyoruz." diye konuştu.

İzmir'de de Alsancak semtindeki bir zincir marketin şubelerini denetleyen ekipler, fahiş fiyat, satıştan kaçınma, etiket ve kasa arasında fiyat farkı olup olmadığına yönelik incelemelerde bulundu. İzmir Ticaret İl Müdürlüğü yetkilileri, günde en az 5 ekiple

28.02.24

kent genelinde 50-60 işletmede denetim yaptıklarına işaret etti. Denetimlerde mevzuata aykırılık tespit edilmesi durumunda işletmelere idari para cezası uygulandığı bildirildi.

Bakan Yumaklı: Verimli ve kaliteli üretimin artırılması temel hedefimiz

Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı Bloomberg HT'nin sorularını yanıtladı. Bakan Yumaklı, ""2024-2028 hayvancılık yol haritası" üretim planlamasını içeriyor. Verimli ve kaliteli üretimin artırılması temel hedefimiz" dedi.

Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı Bloomberg HT'nin sorularını yanıtladı.

Bakan Yumaklı, ""2024-2028 hayvancılık yol haritası" üretim planlamasını içeriyor. Verimli ve kaliteli üretimin artırılması temel hedefimiz. Amacımız aile işletmelerinin kapasitesini ve kabiliyetini yükseltmek" dedi.

2024-2028 hayvancılık yol haritası hakkında konuşan Yumaklı, "Temel amacımız gerek bitkisel üretimde, hayvansal üretimde ya da su ürünlerinde önceliğimiz halkımızın 85 milyonun bugün için nüfusu arttıkça, artan nüfusun ve ülkemize gelen turistlerin gıda ihtiyacını sağlamak temel amacımız bu. Hayvancılık özeline gelecek olursak da 2024-28 yılı yol haritamızı belirledik. Bunun üzerinde çok ciddi çalışmalar oldu. Hemen hemen sektördeki tüm taraflarla konuştuk. Bu plan her şeyden önce planlamayı içeriyor, yani sadece hayvansal üretim için değil belki zaman zaman atıf yapacağım buna hem bitkisel üretim için de aynı şekilde üretim planlaması konusu bizim 2024 yılı başından itibaren artık uygulamakla alakalı gündemimizde olan konu

sadece hayvansal üretim ve su ürünleriyle alakalı işin doğası gereği alt unsurları tamamlama şansını bulduk" dedi.

"Verimli ve kaliteli üretimin artırılması temel hedefimiz"

Yumaklı, "Birinci olarak suyu merkez yapmak durumundayız çünkü su olmadığı zaman hayat yok. İkincisi hayvansal üretimle alakalı destekler konusu. Bu daha çok önemli bir unsurdur çünkü vereceğiniz destekler bugün halihazırda mevcut olanlarından farklı olmalı neden çünkü sizin temel yönlendirici ve verimlilik esaslı destek sistemine geçmeniz gerekir. Hedeflerinize ulaşmanız için zaten malumunuz desteklerle alakalı hep eleştirilen konu da oluyordu yani çok fazla destek var işte hangi desteği ne işe yaradığını bilmiyoruz. Ama artık bu yeni sistemde hayvancılık ve su ürünleri modelleri de bitmiş oldu bunları da 2024 yılı başından itibaren uygulamaya başlayacağız. Her şeyden önce üretimin artırılması temel hedefimiz üretimin artırılmasını gerçekleştirirken de verimli ve kaliteli üretim olmasını sağlamaya çalışmamız gerekir" dedi.

"Amacımız aile işletmelerinin kapasitesini ve kabiliyetini yükseltmek"

Amaç olarak aile işletmelerinin kapasitesini ve kabiliyetini yükseltmenin öncelikleri olduğunu söyleyen Yumaklı, desteklerin diğer desteklerden farkı olarak "kriterlerin" öne çıktığını belirtti. Yumaklı, "şu kriterlere uyarsanız bu desteği alacaksınız uymazsanız alamayacaksınız. Bir öncekinden farkı o yani bir bardağım var diye destek alamayacaksınız işte bardak şu şekilde olursa bu kadar işte su alma kapasitesine sahip olursa, işte ağırlığı bu olursa onların her bir çarpanı olacak o zaman sen onu alacaksın" dedi.

"İthalat regülasyon aracı olmalı"

İthalatın regülasyon aracı olduğu ve dünyanın bütün ülkelerinde yapıldığının altını çizen Yumaklı, "İthalatı aslında bir regülasyon aracı olmalı yani regülasyon aracı derken bu yanlış anlaşılmasın regülasyon demek terbiye etmek demek değil yani sizin ara dönemlerde bir takım ihtiyaçlarınız olabilir. Yani dünyanın bütün ülkeleri bunu yapıyor. Netice itibarı ile sizin doğru bir şekilde analiz etmeniz gerekir. İçerideki üretici hiçbir şekilde üretimden uzaklaştırma yetkisine sahip olmaması gerekir. Bu hayvancılıkla alakalı ithalatla ilgili konular maalesef o kadar farklı bir düzlemde tartışılıyor ki... Özel sektör getiriyor herhangi bir planlaması yok istediği zaman getiriyor, size uyuyor uymuyor kimi zaman fiyatlar dibe vuruyor kimi zaman çok yükseliyor ve şimdi bunu nasıl seyredebilirsiniz biz dedik ki ihtiyacı biz planlayacağız ve bunu da devletin regülasyon kurumu olan Et ve Süt Kurumu yapacak geçtiğimiz yıl bir bölümü itibarıyla yaptık ve bu yılda özellikle ihtiyaç olduğu düşünülen hayvanları kurumun planlama çerçevesinde getirilecek" dedi.

Bakan Yumaklı, fiyatlama davranışlarıyla ilgili rasyonel olmayan ne varsa mücadele edeceklerinin altını çizerken, Ticaret Bakanlığı ile sıkı bir koordinasyonları olduğunu

28.02.24

"normal maliyetin üzerine makul kârın üzerindeki fiyatlama davranışları ile mücadelemiz devam ediyor" dedi. Yumaklı bu konuda toleranslarının olmadığını da sözlerine ekledi.

Yumaklı sözlerine şöyle devam etti:

"Kaliteli anaç sayısını artırmak hayvan ithalatı ihtiyacımızı giderecek unsurlardan bir tanesi çünkü sadece kendi ülkemiz için değil etrafımızdaki ülkeler için de anaç hayvan satabilecek bir potansiyele sahibiz. Hayvancılıkta girdi maliyetlerini sektörle konuşuyoruz, hep birlikte çözüm bulacağız. Büyükbaş hayvanda verimliliği, küçükbaş hayvanda hem verimliliği hem sayıyı artıracacağız. Ulusal Süt Konseyi'nin açıkladığı fiyat, referans fiyat, asıl konu referans fiyatın üreticinin maliyetini içerip içermediği. Bütün kararlarımızı sektörle birlikte alıyoruz, masa başında karar almıyoruz. Maliyetleri ve pazarlama olanaklarını göze alarak planlama yapıyoruz"

Hisarcıklioğlu: Dünyada en çok ülkeye ihracat yapan ülke biziz

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Yönetim Kurulu Başkanı Rifat Hisarcıklioğlu, "Dünyada en çok ülkeye ihracat yapan ülke biziz. Küçümsemeyin. Amerika var, Çin var, şu var, bu var aklınıza kim gelirse gelsin. Demek ki kaliteli üretiyoruz, fiyat rekabetinde dünyayla rekabet edebilir hale gelmişiz." dedi.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Yönetim Kurulu Başkanı Rifat Hisarcıklioğlu, "Hedefimiz ne? Birinci hedefimiz, Türk özel sektörü olarak müthiş başarı hikayesi yazdık ve yazmaya da devam ediyoruz. Dünyada en çok ülkeye ihracat yapan ülke biziz. Küçümsemeyin. Amerika var, Çin var, şu var, bu var aklınıza kim gelirse gelsin. Demek ki kaliteli üretiyoruz, fiyat rekabetinde dünyayla rekabet edebilir hale gelmişiz." dedi.

Bursa Sanayi ve Ticaret Odası (BTSO) Müşterek Komiteler ve Şubat Ayı Meclis Toplantısı, BTSO Ana Hizmet Binası'nda, TOBB Başkanı Rifat Hisarcıklioğlu öncülüğünde, çeşitli illerin Ticaret ve Sanayi Odası Başkanları eşliğinde gerçekleştirildi.

Hisarcıklioğlu, burada yaptığı konuşmada, yerel seçimler bittikten sonra TOBB ve iş dünyasının gündeminde, ekonomi odaklı bir süreç olduğunu aktardı.

Türk iş dünyasının önünde 4 sene seçimsiz bir dönem olduğunu hatırlatan Hisarcıklioğlu, "Yapısal reformların yapıldığı dönemler de seçimlerin olmadığı

dönemler. Çünkü yapısal reformlar yapıldığı zaman ilk başta kimi ilgilendiriyorsa biraz canımızı acıtır ama daha sonrasında aydınlık." diye konuştu.

TOBB olarak el ele verip Türkiye'yi hak ettiği yerlere getirmeyi hedeflediklerini anlatan Hisarcıkloğlu, şu ifadeleri kullandı:

"Hedefimiz ne? Birinci hedefimiz, Türk özel sektörü olarak müthiş başarı hikayesi yazdık ve yazmaya da devam ediyoruz. Dünyada en çok ülkeye ihracat yapan ülke biziz. Küçümsemeyin. Amerika var, Çin var, şu var, bu var aklınıza kim gelirse gelsin. Demek ki kaliteli üretiyoruz, fiyat rekabetinde dünyayla rekabet edebilir hale gelmişiz. Burada inşallah hedefimiz, ülkemizi dünyanın en büyük ilk 10 ekonomisi arasında görmek."

Hisarcıkloğlu, TOBB'un en büyük görevinin Türkiye'deki illerin ticaret ve sanayi odalarının sıkıntılarını siyasi iradeye aktarmak ve çözüm yollarını göstermek olduğunu vurgulayarak, çözüp çözmemek ve nasıl icraat yapılacağını da belirlemenin ise siyasi iktidarın işi olduğunu kaydetti.

Bursa'nın, otomotivde Türkiye'nin lider şehri haline geldiğinin altını çizen Hisarcıkloğlu, şu değerlendirmede bulundu:

"Bütün kümelenme kendiliğinden burada olur. Neredeyse yan sanayiniz, ana üreticinin üstüne çıktı ihracatta rakam itibariyle. Dünya otomobillerine bütün parçalar Bursa'dan gidiyor neredeyse. Gurur duyacağız. Eskiden bunları hayal bile edemedik ama bugün dünyada dolaşan arabalarda bizim Bursa'nın izi var. Makinede, tekstilde, Türkiye'nin üretim merkezi olan Bursa'mız, yüksek teknoloji sektörlerinin üretim merkezi olması yolunda da hızla ilerlemektedir. Bu vizyoner anlayışlarından dolayı başkanımıza, yönetimine, meclisine, genel sekreterimiz ve tüm kadrosuna huzurunuzda teşekkür etmek istiyorum."

BTSO Başkanı İbrahim Burkay ise Türkiye'nin yakın coğrafyasında yaşanan savaşlar, küresel ticaretin önündeki engeller ve test edilen yüksek enflasyon ortamının, reel sektörün omuzlarındaki yükü her geçen gün arttırdığını dile getirdi.

Üretimde yüksek maliyetler, ihracat pazarlarında ise yaşanan durgunluk ve değişen rekabet koşullarının, firmaların hareket kabiliyetini her geçen gün gittikçe zorlaştırdığını anlatan Burkay, "Buna karşın ekonomi politikaları, geçen yılın ikinci yarısından itibaren rasyonel bir zemine taşınmıştır. Devletimiz, iş dünyamızla birlikte çok daha güçlü ve sağlıklı bir iletişim kurmaya başlamıştır. Bulunmuş olduğumuz noktada, enflasyonla mücadelenin kararlılıkla sürdürülmesi, fiyat istikrarının ve finansal istikrarın tesisi, makro ekonomik öngörülebilirliğin sağlanması bu dönemde öncelikli beklentilerimiz arasında bulunmaktadır." ifadesini kullandı.

Yılmaz: Sermaye girişi kurdaki hareketliliğin azalmasıyla hızlandı

Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz, uluslararası sermaye girişi, döviz kurundaki hareketliliğin azalmasıyla hızlandığını ve finansal koşullar iyileştiğini belirterek, "Politikalarımız, özellikle de güncellenen politikalarımız, para birimimizin istikrarını güçlendirdi ve döviz piyasalarımızdaki oynaklığı azalttı." dedi.

Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz, İngiltere temasları kapsamında uluslararası yatırımcılar ve fon yöneticileriyle bir araya geldi. Londra Borsası'nda gerçekleştirilen etkinlikte uluslararası yatırımcı ve fon yöneticileriyle buluşan Yılmaz, Türk ekonomisindeki gelişmeler ve ekonomiyi daha güçlü hale getirmek için atılan adımlara değindi.

Dünyada büyüme ortalamasının 2024'te yüzde 3 olması beklentisine değinen Yılmaz, Türkiye'nin büyümeyi destekleyen politikalar ve tedbirleri kararlılıkla hayata geçirdiğini bildirdi.

Türkiye'nin son 20 yılda 13 dönem üst üste büyüme başarısı gösterdiğini ve ortalama yıllık büyümenin yüzde 5,4 olduğunu vurgulayan Yılmaz, "Türkiye, 2023'ün ilk 9 ayında yüzde 4,7 büyüdü. Orta Vadeli Programda da (OVP) öngördüğümüz üzere yıllık büyüme beklentimiz yüzde 4,4." diye konuştu. Geçen yıl mal ihracatının tarihi rekor kırarak 256 milyar dolarla OVP'de hedeflenenin üzerine çıktığını anlatan Yılmaz, "Hizmet ihracatında daha da iyi bir durumdayız. Geçen sene hizmet

ihracatında 100 milyar dolar sınırını aştık ve hedeflerimizi gerçekleştirdik. Turizm gelirlerimiz de oldukça tatmin edici. Talep sorunları ve jeopolitik gelişmelere rağmen geçen sene 57 milyon turisti geçtik ve yaklaşık 54 milyar dolar gelir ettik." dedi.

"Enflasyonun 2026'da tek haneye düşmesini bekliyoruz"

Geçen yılın işsizlik rakamlarına bakıldığında yıl sonu işsizlik beklentisinin yüzde 10'un altında, tek haneli olarak gerçekleşeceğine işaret eden Yılmaz, bütçe açığının milli gelire oranı 6,4 olarak hesaplanırken, geçen yıl yüzde 5,4 olarak gerçekleştiğini söyledi.

Merkez Bankası rezervinin 134 milyar dolara yükseldiğini belirten Yılmaz, "Uluslararası sermaye girişi, döviz kurundaki hareketliliğin azalmasıyla hızlandı ve finansal koşullar iyileşti. Politikalarımız, özellikle de güncellenen politikalarımız, para birimimizin istikrarını güçlendirdi ve döviz piyasalarımızdaki oynaklığı azalttı." ifadelerini kullandı.

Yılmaz, kur korumalı mevduatlardan çıkışın da finans piyasalarını etkilemeden yapıldığına dikkati çekerek, "Yeni politikalarımız ve siyasi ortamımızla, özellikle Cumhurbaşkanlığı seçimleri ve genel seçimler sonrasında elde edilen başarı ile artan sermaye girişinden faydalanabileceğimize inanıyorum." değerlendirmesini yaptı.

Türkiye'de geçen yıl yapılan seçimlerin ardından belirsizliğin ortadan kalktığını kaydeden Yılmaz, "OVP'nin temel amacı, istikrarlı bir büyüme ortamı oluşturmak, orta vadede enflasyonu tek haneli rakamlara düşürmek ve 2024'te yüzde 4'lük bir büyümeyi hedefleyerek hem iç hem de dış dengeyi sağlamak." diye konuştu.

Enflasyonu düşürmeye yönelik uygulanan politikaların sonuçlarını vermeye başladığına da vurgu yapan Yılmaz, "2025'te enflasyonu düşürme politikalarımızın devamıyla yüzde 15'e inmesini, 2026'da tek haneye düşmesini bekliyoruz." dedi.

"Ekonomik program amaçlandığı gibi çalışıyor"

Bu yıl ihracat gelirinde 267 milyar dolar, turizm gelirlerinde ise 60 milyar dolarlık bir hedeften söz eden Yılmaz, geçen yıl cari açığın bütçedeki payının yüzde 4,2 olduğuna, bu yılki hedefin yüzde 3 olduğuna işaret etti.

Yılmaz, orta vadede hedefin yüzde 2 olduğunun, OVP'de yapısal reformları belirleyip bir takvime bağladıklarının altını çizerek, "Para ve maliye politikaları dışında yapısal reformlara ilişkin de detaylı bir listeye sahibiz. Yapısal reformların orta vadede somut sonuçlarla katkı sağladığını, kısa vadede ise beklentiler oluşturduğuna inanıyoruz. Yapısal reformları başarırsanız bunlar gelecek için daha fazla güven ortamı yaratır ve kısa vadede etkileri olur." ifadelerini kullandı.

Yeşil ve dijital dönüşüm ile 2053 hedeflerine de değinen Yılmaz, "Merkez Bankamızın para politikası çerçevesinde uyguladığı sadeleştirme ve sıkılaştırma adımları devam

ederek mali istikrarı güçlendirecek ve maliye politikalarımızla eşgüdümlü olarak piyasa mekanizmalarının işlevselliğini artıracaktır." değerlendirmesini yaptı.

"Şu ana kadar takip ettiğimiz ekonomik program amaçlandığı gibi çalışıyor." diyen Yılmaz, "Politikalarımız sonuç vermeye başlarken, kalıcı fiyat istikrarını sağlamak için ekonomi politikalarımız, enflasyonla mücadeleyi ön planda tutarak düzenlenmeye devam edecek." diye konuştu.

Yılmaz, fiyat istikrarının sağlanmasına verilen öneme dikkati çekerken, enflasyonu düşürmek için kararlılıkla mücadele edileceğinin altını çizdi.

"Hedefimiz, daha fazla yatırım çekmek"

Yılmaz, Türkiye'de 80 bin civarında uluslararası şirketin bulunduğunu ve son 20 yılda 260 milyar dolarlık doğrudan yabancı yatırım çektiğini ifade etti.

Çok uluslu şirketlerin faaliyetlerindeki artışa da değinen Yılmaz, "Yatırım ortamının iyileşeceği, yatırımcılar açısından öngörülebilirliğin artacağı ve yatırımcıların beklentilerinin daha yüksek düzeyde karşılanacağı bir ortamın oluşturulması için gerekli tüm adımları atıyoruz." dedi.

İngiltere'den Türkiye'ye 2002-2023 yıllarında toplamda 13,8 milyar dolarlık uluslararası doğrudan yatırımın yapıldığını kaydeden Yılmaz, bu miktarın İngiliz yatırımcıların Türkiye'ye duyduğu güvenin bir işareti olduğunu ifade etti.

Yılmaz, Türkiye'nin üç kıtanın ortasında yer alarak önemli bir ticaret merkezi olma potansiyeli bulunduğunu, en gelişmiş 10 Serbest Ticaret Anlaşması ağına sahip ülke arasında yer aldığının da altını çizerek, "Hedefimiz, yatırımların kalitesini ve çeşitliliğini artırarak daha fazla yatırım çekmek. Elektromobilite, yeşil enerji, kimya, petrokimya, bilgi işlem teknolojileri, yüksek kaliteli üretim teknolojileri, savunma ve havacılık, desteklediğimiz öncelikli sektörlerimizdir." ifadelerini kullandı.

Dövizde yasak kalktı. Resmi Gazete'de yayımlandı

Dövizde flaş karar... Resmi Gazete'de yayımlanan karar ile dövizle ödeme yasağı esnetildi. Buna göre, tüm ödemelerin TL ile yapılma zorunluluğu kaldırıldı. Yasak 2022 yılında getirilmişti ve büyük paniğe neden olmuştu. Dövizle ödemede 22 Nisan 2022 yılında getirilen yasak bugün flaş bir kararla kaldırıldı.

Hazine ve Maliye Bakanlığı, Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ'i Resmi Gazete'de yayımladı.

Yapılan düzenleme ile dövizle ödeme yasağının uygulanma esasları yeniden düzenlendi. Tebliğle birlikte tüm ödemelerin TL ile yapılma zorunluluğu kaldırıldı.

Düzenlemeden 6 madde yer alıyor. İşte o maddelere göre geçmişe dönük yükümlülükler dövizle yerine getirilebilecek. Dövizle ödeme yapılacak alanlar ise tek tek belirlendi ve açıklandı.

Dövizle ödeme yapılabilecek alanlar şöyle:

- * Döviz cinsinden kıymetli evraklar
- * 19/4/2022 tarihinden önce düzenlenmiş faturalar
- * Borsada döviz cinsinden gerçekleştirilen kıymetli maden alım-satım işlemleri
- * Dış Ticaret Sermaye Şirketleri üzerinden gerçekleştirilecek ihracatlar
- * Antrepolar ve geçici depolama alanlarının ödeme yükümlülükleri
- * Serbest ticaret bölgesinde faaliyet gösteren firmaların mal teslimi

TCMB'den geçen hafta döviz satışı 4.1 milyar \$

TCMB'nin net rezervlerindeki azalış geçen hafta da devam etti. Ekonomistlerin hesaplamalarına göre, 23 Şubat'la biten haftada Merkez Bankası'nın brüt rezervleri 2,4 milyar, net uluslararası rezervleri de 5,9 milyar dolar düşüş kaydetti.

Şebnem TURHAN

Merkez Bankası aralıkta döviz alışı yapsa da bu yılın ilk iki ayında rezerv kaybı yaşamaktan kaçınamadı. Bankacıların hesabına göre geçen hafta net uluslararası rezervler 5.9 milyar dolar geriledi, bu gerilemenin 4.1 milyar doları ise döviz çıkışı şeklinde gerçekleşti.

Merkez Bankası çoğunluğu kur korumalı mevduat geri dönüşlerini karşılamak için olsa da aybaşıdan 23 Şubat haftası sonuna kadar bankacıların hesaplamalarına göre 4 milyar dolar döviz satış yaptı. Merkez Bankası'nın analitik bilançosuna göre 23 Şubat haftasında ise net rezervler 5.9 milyar dolar azaldı bu azalışın 4.1 milyar doları ise döviz satışı olarak gerçekleşti. Brüt döviz rezervlerinin ise 2.4 milyar dolar düşerek 131.8 milyar dolara gerilediği hesaplanıyor. Böylece 6 haftadır toplam rezervler aralıksız erirken şubat boyunca dolar ve Euro sepet kuru, TL karşısında yaklaşık yüzde 3 yükseliş gösterdi. Bankacılar yurtiçi yerleşiklerin döviz talebinin de sürdürüğüne işaret etti.

Bankacılık sektörü kaynaklarının yaptığı hesaplamalara göre son haftalarda döviz rezervi göstergelerinde düşüş eğilimi gözlenmekle birlikte, geçen senenin ortalarına göre halen belirgin bir iyileşme var. Ancak kısa vadeli dış borç stoku ve ithalat verileri ile karşılaştırıldığında, döviz rezervleri halen uluslararası normlara göre yeterli sayılabilecek seviyelerin altında kalmaya devam ediyor.

Toplam rezervlerde 2.4 milyar dolarlık gerileme

Merkez Bankası haftalık döviz rezervlerinin durumuna ilişkin veriyi yarın açıklayacak. Ancak Merkez Bankası günlük analitik bilançosundan ve açıkladığı diğer verilerden bankacılar hesaplamalar yapıyor. Bu verilerden yola çıkılarak bankacıların yaptığı hesaba göre 23 Şubat haftasında dış varlıklar 2.4 milyar dolar azaldı. Toplam döviz rezervleri de benzer bir erime yaşayarak 16 Şubat haftasındaki 134.2 milyar dolar seviyesinden 131.8 milyar dolara geriledi. Böylece toplam rezervlerdeki aralıksız erime 6'ncı haftaya ulaşmış oldu. Bankacıların yaptığı analize göre geçen hafta içerisinde bankaların TCMB'de zorunlu karşılık ve teminat depo çerçevesinde tuttukları döviz miktarının 3.5 milyar dolar artması toplam rezervi olumlu etkiledi.

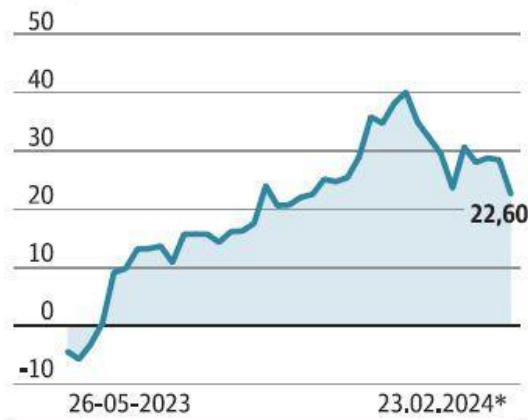
Net uluslararası rezervlerin ise 23 Şubat haftasında 5.9 milyar dolar azalışla 22.6 milyar dolara düştüğü hesaplandı. Swap hariç net rezervin de 16 Şubat haftasına göre 4.1 milyar dolar azalışla -46 milyar dolar indiğini analiz eden bankacılık sektörü kaynakları toplam rezervlerin 22 Aralık 2023'teki 145.5 milyar dolar, net uluslararası rezervin 40.1 milyar dolar, swap hariç net rezervin de aynı tarihteki -36.4 milyar dolar seviyelerine göre gerilediğine işaret etti. 22 Aralık 2023'ten bu yana toplam rezervlerde 13.65 milyar dolar, swap hariç net rezervlerde yaklaşık 10 milyar dolar, net uluslararası rezervlerde ise 17.5 milyar dolar erime yaşandı. Her ne kadar rezervlerde gerileme olsa da geçen yıl mayıs sonundaki seviyelere göre oldukça büyük bir iyileşme de oldu. Mayıs 2023 sonunda 98.5 milyar dolar seviyesinde olan toplam rezervler 33.34 milyar dolar, net uluslararası rezervler 27 milyar dolar, swap hariç net rezervler de 15.2 milyar dolar daha yüksek seviyede bulunuyor.

MB toplam döviz rezervleri (milyar dolar)

* Bankacıların hesaplaması

Net uluslararası rezervler (milyar dolar)

* Bankacıların hesaplaması

Net uluslararası rezervlerde erime 5.9 milyar dolar

Bankacılık sektörü uzmanları net rezerv içinde değerlendirilen yurtiçi bankalarla yapılan swap hacminin 23 Şubat haftasında 1.8 milyar dolar azalmasının geçen hafta net rezervi olumsuz etkilediğini vurgularken altın fiyatlarının yükselmesinin de net rezervde 0.3 milyar dolarlık artışa yol açtığını kaydetti. Kamunun döviz mevduatının 23 Şubat haftasında 0.3 milyar dolar düştüğünü aktaran uzmanlar bu işlemlerin net rezervin geçen hafta 1.8 milyar dolar gerilemesine yol açtığına işaret etti. 5.9 milyar dolarlık erimeden 1.8 milyar dolar hariç kalan 4.1 milyar dolarlık gerilemenin büyük kısmı ise ihracat döviz alımları, reeskont kredi ödemeleri, kamu kurumlarına ve piyasaya döviz satışları, yurtdışı bankalarla depo/swap işlemleri nedeniyle yaşandı. Bu 4.1 milyar dolarlık döviz çıkışı olduğunu ortaya koyuyor. Bankacılık sektörü analistlerinin hesaplamalarına göre Merkez Bankası Aralık 2023'te yabancı fon girişlerinin desteği ile 13.1 milyar dolar net döviz alışı yaptıktan sonra Ocak 2024'te 6.1 milyar dolar, şubat başından 23 Şubat'a kadarki dönemde de 4 milyar dolar döviz satışı gerçekleştirdi. Uzmanlar bu satışların büyük ölçüde kur korumalı mevduat dönüşleriyle ilgili bankacılık sektörünün talebinin karşılanmasından kaynaklandığına işaret etti.

Döviz rezervlerinin yeterlilik seviyesi nedir?

Yine bankacıların hesaplamalarına göre Merkez Bankası'nın KKM dahil toplam döviz açık pozisyonu Haziran 2023'teki 214.1 milyardan, 2023 sonunda 138.8 milyar dolara kadar geriledikten sonra yataya yakın kaldı ve 23 Şubat itibarıyla de yılsonuna benzer seviyede bulunuyor. Bankacılık uzmanları döviz rezervinin bulunduğu bu seviyenin, uluslararası normlara göre yeterli denebilecek seviyelerin halen altında olduğuna işaret ederek genel kabul görmüş kural, döviz rezervinin 6 aylık ithalat ve önümüzdeki 1 yılda vadesi gelecek dış borçların tamamını karşılaması olduğunu hatırlattı. Aralık ayı itibarıyla, son 6 aylık ithalatın (mevsimsel düzeltilmiş) 177.3 milyar dolar seviyesinde olduğu ve yine aralık itibarıyla, önümüzdeki 1 yılda vadesi dolacak dış borç tutarının da 226.6 milyar dolar olduğunu kaydeden analistler ancak TL cinsi ve yurtiçi kurumların yurtdışı şubelerine kullandığı kısım çıkarıldığında bunun 198.7 milyar dolar olduğunu kaydetti. Analistler bu nedenle Türkiye döviz rezervi için yeterlilik seviyesinin 180-200 milyar dolar civarında görüldüğü ancak bunun ekonomide yaşanan gelişmelere göre değişebileceğini ifade etti.

Mahfi Hoca banka faizinin bir yılda ne kadar kaybettirdiğini açıkladı!

"Türkiye'de paradan para kazanma dönemi bitti" diyen ekonomist Dr. Mahfi Eğilmez, bankaya yatırılan TL mevduatın bir yıllık reel faiz oranını hesapladı. Mahfi Hoca'nın hesabına göre, TL mevduat enflasyon karşısında zarar ediyor!

Banka mevduat faizlerinin enflasyon karşısında zarar ettiğine dikkat çeken Mahfi Hoca, sık sık uyarısını tekrarlıyor. "Türkiye'de paradan para kazanma dönemi bitti" diyen Eğilmez, geçtiğimiz günlerde ise yine mevduat faizleriyle ilgili, "Arkadaşlar biraz hesap öğrenin" diyerek banka faizlerinin enflasyon karşısında zarar ettirdiğine dikkat çekmişti.

Kalem kalem hesapladı

Mahfi Hoca, birikimi olan vatandaşlara yönelik kaleme aldığı yeni yazısında, tek tek reel faiz oranlarını hesaplayarak, banka mevduatlarının enflasyon karşısında bir yılda nasıl kaybettirdiğini açıkladı. İşte Mahfi Hoca'nın yazısı:

"Bankaların mevduat sahiplerine verdiği faiz nominal faizdir. Nominal sözcüğü yazılı olan, görünen gibi anlamlara geliyor. Mevduat faizi dediğimizde bankaların mevduat için ödemeyi öngördüğü faizler anlaşılır. Bu şekilde elde edilen faiz bir gelir türü olduğu için elde edildiğinde gelir vergisine (stopaj) tabidir. 6 aya kadar vadeli hesaplarda gelir vergisi stopaj oranı yüzde 5, 6 ay ile 1 yıl arasındaki vadelerde yüzde 3'tür. Nominal faizden ele geçen getiriye yani net nominal faizi hesaplamak için

bu gelir vergisi stopajı tutarını düşmek gerekir. Mevduatın bir yıllığına yatırıldığını düşünürsek vade sonundaki net nominal faiz şöyle hesaplanır:

$$\text{Net Nominal Faiz} = \text{Nominal Faiz} - (\text{Nominal Faiz} \times \text{Gelir Vergisi Stopaj Oranı})$$

Bugünlerde bankaların verdiği faiz yüzde 42 dolayında bulunuyor. Buna göre:

$$\text{Net Nominal Faiz} = 0,42 - (0,42 \times 0,03) = 0,4074 \text{ yani } \% 40,74 \text{ olarak bulunur.}$$

Reel faiz en önemli unsur

Kişilerin, tasarruflarına yön verirken ya da bir yatırıma karar verirken bilmesi gereken önemli unsurların başında reel faiz gelir. Reel faiz, enflasyon etkisinden arındırılmış faizdir ve net nominal faizden, beklenen enflasyon düşülerek hesaplanır. Beklenen enflasyon ile kastedilen, vade sonundaki enflasyon oranı için yapılan tahmindir. Beklenen enflasyon olarak eğer kendi tahminimize güveniyorsak onu, Merkez Bankası tahminine ya da Merkez Bankası'nın uyguladığı aylık anketlerde ortaya çıkan tahminlere göre hareket etmek istiyorsak onlardan birisini esas almamız gerekir.

Hesabı şöyle yapmalıyız!

Merkez Bankası'nın her ay finansal kesimde ve reel sektörde uzman kişilerden oluşan bir gruba uyguladığı beklenti anketindeki enflasyon tahminleri bu konuda bir gösterge olarak kabul edilebilir. Merkez Bankası anketine katılanların Şubat 2024 itibarıyla bir yıl sonrası için enflasyon beklentisi yüzde 37,78 olarak ortaya çıkmış bulunuyor. Net nominal faizi % 40,74 olarak alır ve anket sonucunu da beklenen enflasyon olarak alırsak reel faiz hesabını şöyle yapabiliriz:

$$\text{Reel Faiz} = [(1 + \text{Net Nominal Faiz}) / (1 + \text{Beklenen Enflasyon})] - 1$$

Yukarıda değindiğimiz verileri ve bu denklemde yerlerine koyalım:

$$\text{Reel Faiz} = [(1 + 0,4074) / (1 + 0,3778)] - 1 = 0,02148, \text{ yani yaklaşık olarak } \% 2,15.$$

Buna göre reel faiz yüzde 2,15 olarak hesaplanır. Bu durumda pozitif reel faiz söz konusu demektir, bir başka deyişle enflasyondan arındırıldığında bile mevduat faizinden para kazanılmış olur.

Eğer bizim beklentimiz enflasyonun bugünkü düzeyinde (% 65) kalacağı şeklindeyse o zaman reel faiz % - 14,7 olarak bulunur. Bu durumda negatif reel faiz söz konusu demektir, bir başka deyişle enflasyondan arındırıldığında mevduat faizi bize para kaybettirmiş olur.

Satınalma gücünün yarısı...

Reel faiz denkleminde yer alan faiz bugün geçerli olan faiz oranı, beklenen enflasyon ise gelecekte olması beklenen enflasyon düzeyini ifade eder. Bununla birlikte bir yıl

28.02.24

önceki net nominal faizi ve bugünkü enflasyonu alırsak bugün için gerçekleşmiş reel faizi hesaplayabiliriz. Bir yıl önce nominal mevduat faizi yüzde 20 dolayındaydı. Bunun yüzde 3 gelir verisi stopajı sonrasındaki net oranı (net nominal faiz oranı) % 19,4 olur.

Yılbaşında elindeki 1.000.000 milyon TL'siyle alabileceği mal ve hizmeti almayı parasını % 19,4 net nominal faizle bankaya yatıran bir kişinin bugün elinde (anapara + faiz olarak) 1.194.000 TL var demektir. Yılbaşında 1.000.000 TL'ye alabileceği mal ve hizmeti enflasyon nedeniyle bugün % 65 enflasyon nedeniyle 1.650.00 TL'ye satın alabileceğini düşünürsek bu kişinin (1.650.000 – 1.194.000 =) 456.000 TL zararda olduğunu hesaplayabiliriz. Bir başka ifadeyle bu kişi, faiz geliri elde etmiş olmasına karşılık yılbaşındaki satın alma gücünün neredeyse yarısına gerilemiş durumdadır.

Zarar yüzde 13,9 negatif faiz

Merkez Bankası'nın gerek kendi enflasyon tahmini gerekse anketlerden elde ettiği enflasyon tahminlerine güvenilmemesinin nedeni bunların geçmişte tutmamış olmasıdır. Mesela yukarıda değindiğimiz Merkez Bankası Piyasa Katılımcıları Anketinde 2024 yılı Ocak ayı enflasyon beklentisi % 30,44, Merkez Bankası'nın kendi tahmini ise (2023 yılsonu için) yüzde 22,3 idi. Oysa gerçekleşme % 65 oldu. Buna göre Merkez Bankası'nın tahminiyle gerçekleşme arasında iki kat sapma söz konusu olmuş görünüyor. Geçmişte de tahminler böylesine farklı sapmalar sergilediği için bu tahminler güvenilirliğini yitirmiş durumdadır. Bu durumda geleceğe ilişkin reel faiz tahminini bugünkü enflasyonun aynı düzeyde kalacağı tahminiyle yapmak daha gerçekçi bir yaklaşım olabilir. Bir yıl sonrası için böyle bir hesap yapalım:

$$\text{Reel Faiz} = [(1 + 0,42) / (1 + 0,65)] - 1 = - 0,0139 \text{ yani } \% - 13,9$$

Bugünkü faizlerle bankaya mevduat yatıran bir kişi eğer enflasyon oranı bir yılda değişmezse bir yılın sonunda % 13,9 negatif reel faiz elde etmiş olur. Bu da faiz geliri elde etmiş görünse de vade başındaki satın alma gücünü koruyamayacağını ortaya koyuyor.

Hayvancılığın yol haritası ithalatın gölgesinde kaybolmasın

Ali Ekber YILDIRIM

28 Şubat 2024 Çarşamba

Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı, hayvancılıkta 5 yıllık yeni bir yol haritası açıkladı. Geçen Cumartesi Kayseri Tarım Fuarı'nda karşılaştığımız Bakan Yumaklı, yol haritasını açıklayacağı basın toplantısına davet etmiş ancak, Antalya'da Batı Akdeniz İhracatçılar Birliği'ndeki toplantıda konuşmacı olmam nedeniyle katılamadım.

Toplantıya katılamasam da Bakan İbrahim Yumaklı'nın konuşmasını sonradan baştan sona izledim. Yaptığı sunum ve konuşmayı da okudum.

Öncelikle 2024-2028 dönemini kapsayan "Hayvancılık Yol Haritası" üretimi, hayvancılığı desteklemeyi, hastalıklarla mücadeleyi, üretim planlamasını merkeze alan bir çalışma. Bugüne kadar çoktan uygulanması gereken politikaları kapsıyor. Bazı eksiklikleri olmasına rağmen uygulanırsa hayvancılığa ivme kazandıracak bir yol haritası.

Her bakan kendi yol haritasını çiziyor ama uygulayamıyor

Hayvancılık Yol Haritası'nın geçmiş deneyimleri de dikkate alarak şöyle değerlendirmekte yarar var:

1- Geçmişte benzer birçok yol haritası, proje, strateji belgesi hazırlandı. En azından benim arşivim bu yol haritalarıyla dolu. 1996'da tarım yazmaya başladım. Arşivi biraz karıştırınca Tarım ve Köyişleri Bakanı Mustafa Taşar'ın 4-5 Kasım 1998'de Ankara'da yapılan 1. Hayvancılık Kongresi'nde kendi deyimiyle: " Hayvancılık sektörünü bir bütün olarak ele alan ve ayağa kaldıracak dev bir plan 'Türkiye Hayvancılığını Geliştirme Projesi' hazırladık. Beş yıllık bir uygulama süresini içeren projemizin 1,3 milyar dolara mal olacağı hesaplanmıştır."

AK Parti'nin ilk Tarım Bakanı Prof. Dr. Sami Güçlü, 2005 yılında "Hayvancılık Stratejisi 2005-2013" diye çok kapsamlı bir yol haritası hazırladı. Sadece 5 ay sonra

görevden alınınca yerine gelen yine aynı partiden Mehdi Eker bu stratejiyi rafa kaldırdı ve kendi stratejisini hazırladı. O yol haritası ile ilk kez saman ithal edildi, ilk kez kurbanlık koyun ithal edildi. İthalatta rekorlar kırıldı.

Geçmiş yol haritaları ithalatta rekora götürdü

Mehdi Eker'den sonra göreve gelen Faruk Çelik de hayvancılığa özel önem verdi. Açıkladığı "Milli Tarım Projesi"nin en önemli ayağını 'Hayvancılıkta Yerli Üretimi Destekleme Modeli' oluşturuyordu. Artan kırmızı et talebini karşılamak, damızlık üretimini geliştirmek, meraları rasyonel kullanmak, hayvan hastalıklarıyla etkin mücadele etmek, buzağı ölümlerini önlemek, süt üretiminde sürdürülebilirliği sağlayarak ihracat bazlı büyümek gibi temel hedefleri olan bu model kapsamında 30 ilden oluşan mera hayvancılığı yetiştirici bölgeleri, damızlık düve üretim merkezleri, damızlık koç-teke üretim merkezleri, damızlık manda üretim merkezleri ve hastalıktan ari bölgelerin genişletilmesi öngörülüyordu. Sonuçta bu yol haritası da ülkeyi ithalat belasından kurtaramadı.

Faruk Çelik'ten sonra göreve gelen aynı partinin Tarım Bakanı Ahmet Eşref Fakıbaba bu projeyi tümüyle rafa kaldırdı. Farklı projeler gündeme getirdi. Bekir Pakdemirli ise 2022'den sonra hayvan ithalatının, et ithalatının bir daha yapılmayacağını söyledi. İthalatta rekor kırıldı.

İşin özü gelen her bakan bir yol haritası açıklıyor. Ancak bakanlık görevinden ayrıldığı gün o yol haritası rafa kaldırılıyor. Yol bitiyor.

Bu nedenle yol haritası hazırlamak, açıklamak kolay, önemli olan uygulamak. Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı'nın açıkladığı bu yol haritası sadece İbrahim Yumaklı'nın yol haritası olarak kalmamalı. Uygulanması için hükümetin en önemlisi Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın benimsemesi ve bakan değişse bile uygulanacağını garanti edilmesi gerekiyor.

Ot meselesi çözülmeyen et meselesi çözülebilir mi?

2- Hayvancılıkta yıllardır dillerden düşürülmeyen bir söz var: "Ot meselesi çözülmeyen et meselesi çözülemez." Bu yol haritasının en önemli eksikliği yem sorununun nasıl çözüleceğini tam olarak yer almaması. Kaba yem üretim kapasitesini, mera varlığı ve yapılarının planlanmasından söz ediliyor. Ancak kesif yemde yani fabrika yeminde hammadde bakımından yüzde 50-60 oranında dışa bağımlılık nasıl azaltılacak? Türkiye ithal soyaya dayalı beslenmeyi sürdürecektir mi? Sürdürecektir yine dövize endeksli yem zamları üreticiyi zorlamaya devam edecek. Mera alanları her fırsatta başka amaçlarla kullanıma açılıyor. Tarıma dayalı organize bölgelerin neredeyse tamamı mera alanlarına kuruluyor. Yem sorunu bu şekilde nasıl çözülecek?

Planlama ve sözleşmeli üretim nasıl olacak?

3- Hayvancılıkta üretim planlaması yapılacağı ifade ediliyor. Yapılacak olan planlama havza bazlı mı olacak, il ilçe bazında mı yoksa bölgesel mi? Faruk Çelik döneminde açıklanan hayvancılık yetiştiricilik bölgeleri sektör tarafından da büyük ölçüde kabul görmüştü. Ama uygulanmadı.

4- Üretici ve tüketiciyi güvence altına alan sözleşmeli üretime geçileceği ifade ediliyor. Sözleşmeli üretim kulağa hoş geliyor. Et ve Süt Kurumu 2022 yılı sonuna doğru sözleşmeli besicilik uygulaması başlattı. Ancak bu modelin başarılı olduğunu söylemek mümkün değil. Bahsedilen sözleşmeli üretim bu mu?

Desteklerin yapısı ve uygulaması değişiyor

5- Hayvancılıkta daha etkin bir destekleme modeli uygulanması öngörülüyor. Destekler, temel destekler, yönlendirici destekler ve verimlilik odaklı destekler olmak üzere üç ana kalemden oluşacak. Hayvancılık desteklerinde belli sınırlamalar var. İşletme bazında sınırlamalar var. Hayvan başına destek verilirken 500 başa kadar tam destek 500 başın üzerine desteğin yarısı ödeniyordu. Bu tür sınırlamalar kaldırılacak ve üretime ürettiği kadar destek verilecek.

6- Aşısı ve kaydı olan her buzağıya verilen destek küçükbaş hayvancılıkta da uygulanacak. Aşısı ve kaydı olan her oğlak ve kuzuya da destek verilecek.

7- Aile işletmelerine ilave destekler sağlanacak. Aile işletmesi ile kast edilen nedir? Bunun belli bir sınırı olacak mı?

8- Kadın ve gençlere yüzde 70 ilave destek sağlanması öngörülüyor. Kadın bir çiftçi eğer aile işletmesinin sahibi ise tüm şartları yerine getirdiğinde buzağı başına 2 bin 68 lira olan destek bu yeni uygulamada 5 bin 200 lira olacak. İşletmesi hastalıklardan arı işletme ise destek 7 bin 900 lira olacak.

9- Suni tohumlama, yerli sperma, soy kütüğü, ari işletme gibi verimliliği arttırıcı destekler artarak devam edecek.

10- Avrupa Birliği (IPARD) hibe desteği 42 ilde uygulanıyordu. Bu 81 İl'de uygulanacak.

11- Ziraat Bankası'nın daha önce açıkladığı gibi düşük faizli hayvancılık kredilerinde kadın, genç çiftçi ve planlı üretim bölgesinde işletme başına 40 milyon lira olan kredi üst limiti 60 milyon liraya çıkarıldı. Hastalıktan arı işletme ise bu kredi 80 milyon lira olarak kullanılabilir.

Hastalıklarla etkin mücadele edilecek

12- Hastalıklardan ari işletme sayısı artırılacak. Halen 1136 olan işletme sayısı 2024 sonunda 2000 işletmeye, 2025'te 2 bin 500 işletmeye çıkarılacak. Bu işletmelerde hastalıklardan ari yüksek nitelikli anaç hayvanlar üretilecek.

13- Şap hastalığına karşı halen 2 doz aşı uygulanıyor. Aşı sayısı 3'e çıkarıldı ve 3.aşının parası devlet tarafından karşılanıyor. Buzağı kaybını önlemek için 200 bin gebe sığır aşılacak. Küçükbaş hayvancılıkta kuzu kayıplarını önlemek için tüm koyun ve keçilere çiçek aşısı, yeni doğanlara koyun keçi veba aşısı uygulanacak. Bu aşuların da bedeli devlet tarafından karşılanacak.

14- Hastalıkları önlemek ve yayılmasını engellemek için "Veteriner Yol Kontrol ve Denetim İstasyonları" açılacak. Daha önce ilki Erzurum'da açılmıştı. İkincisi Elazığ'da açılacak yılsonuna kadar da istasyon sayısının 7'ye çıkarılması hedefleniyor.

Damızlık üretimini devlet üstleniyor

15-Anaç hayvan üretimi artırılacak. Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü(TİGEM) ve Et ve Süt Kurumu Genel Müdürlüğü İşbirliği ile "üreticimizi güçlendirme projesi" uygulanacak. TİGEM damızlık üretimi yapacak, Et ve Süt Kurumu bu damızlıkları aile işletmelerine dağıtacak.

16- Holstein ve Simental ırklarında verimliliği artırmak için genetik testlerle damızlık değerleri belirlenecek. İlk genomik test merkezinin Haziran 2024'te Ankara'da açılması öngörülüyor. Yüksek genetik kapasiteli boğa üretimine ise 2025'te başlanacak.

Yem, süt ve et konusunda ne yapılacak?

Üzerinde çalışılan, "hayvancılığın 5 yıllık yol haritası" olarak açıklanan bu politikaların çok büyük bölümü bugüne kadar uygulanması gereken ve uygulanmadığı için hayvancılıkta ciddi sorunlar yaşadığımız, dışa bağımlı hale geldiğimiz konular. Şap hastalığı çoktan gündemden çıkarılması gerekirdi. Hastalıklarla mücadele, kaliteli damızlık üretimi, hayvan varlığının artırılması yıllar öncesinden çözülmesi gerekirdi. Tam 22 yıldır iktidarda olan Ak Parti, özellikle 2010 yılından itibaren ithalata dayalı politika ile ülke hayvancılığını büyük oranda dışa bağımlı hale getirdi. Şimdi yeni yol haritası ile bu çıkmazdan kurtarmaya çalışacak.

Hayvancılıkta yaşanan sorunların kaynağında yem ve hayvan materyalinde dışa bağımlılık, çiğ süt fiyatının belirlenmesinde üreten çiftçinin söz sahibi olamaması, çoğu zaman maliyetin altında fiyat belirlenmesi, kırmızı et fiyatlarını düşürme bahanesi ile yoğun olarak kesimlik, besilik ve et ithalatının yapılması var. Bu yol haritası bu ana sorunlara çözüm üretecek mi?

Et fiyatı düşüyor mu?

EKONOMİ Gazetesi Ankara Haber Müdürü Hüseyin Gökçe arkadaşımız Bakan İbrahim Yumaklı'nın basın toplantısını izledi. Soru cevap bölümünde et fiyatları ve ithalatı sormuşlar. Bakan Yumaklı, karkas et fiyatlarının belirli dönemlerde bahanelerle arttığının altını çizdikten sonra üreticinin zarar etmesini istemediklerini, bilinenin aksine karkas et fiyatlarında düşüş yaşandığını söylemiş. Buna karşılık maliyetle açıklanamayacak fiyat artışları olduğunu ve Ticaret Bakanlığı ile birlikte denetimleri artıracaklarını ifade ediyor.

Bugüne kadar görev yapan birçok bakan fiyat artışlarının "spekülatif" olduğunu, birilerinin fiyatı artırdığını söyledi. Birileri spekülasyon amaçlı fiyatları artırıyorsa bunu denetlemek ve önlemek de bakanlığın görevi. Bakanlık bunu kontrol edemiyorsa zaten yol haritasını da uygulayamaz.

Yol haritası ithalatla gölgelenmemeli

Bana göre bakanlık stratejik bir yanlış yaptı. Önce, 2024 yılında 600 bin baş besilik hayvan ithalatının planlandığını açıkladı. Sonra da hayvancılığın yol haritasını. Öne çıkarılması ve gerçekte uygulanması gereken ithalatı, dışa bağımlılığı azaltacak yol haritasını belirlemek ve uygulamaktır. Yol haritasının açıklandığı bir dönemde Et ve Süt Kurumu 2024 yılı 1. Dönem besilik hayvan ithalatının işletme bazında miktarını açıkladı. İlk etapta toplam 251 bin baş besilik hayvan ithalatı yapılacak. İthal edilecek hayvanların fiyatı ne olacak? Önümüzdeki günlerde bu fiyat tartışması yaşanacak. Gündemi yine ithalat belirleyecek. Oysa hayvancılıkta uygulanacak yol haritası ithalatın gölgesi düşmemeli.

Özetle, Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı, hayvancılıkta 5 yıllık yol haritasını açıkladı. Açıklananlara kimsenin itiraz edeceğini sanmıyorum. Ama sektörde de bir heyecan yaratmadığı görülüyor. Herkesin aklı ithalatta ve ithal hayvanın fiyatında. Bakan Yumaklı, en geç 3 yıl içinde ithalatı bitirmeyi hedeflediklerini söyledi. Daha önce benzer sözler çok söylendi umarım bu kez gerçekleşir.

104-84-40-18

Alaattin AKTAŞ

28 Şubat 2024 Çarşamba

Başlıktaki sayılar bir şifre değil; o sayılarda bir süre gizli. 104 ay, 84 ay, 40 ay ve 18 ay...

Bu aylar neyi mi gösteriyor; tüketici fiyatlarının ikiye katlanma süresini...

2003 yılının ocak ayında 95 ile (94.77) ile başlayan yolculukta kaç ayda bir bu fiyat düzeyi ikiye katlanmış, onu görüyoruz. 2003'ün ocak ayında 95 olan endeks tam 104 ay sonra bir kat artışa ulaşmış ve 2011'in eylülünde 190 olmuş.

104 ay; yani 8 yıl 8 aydan söz ediyorum! Fiyatlar neredeyse 9 yıl geçtikten sonra bir kat artış göstermiş.

Süre kısalıyor...

Sonra bu süre kısaltmaya, uygulanan politikalarla "**kısaltılmaya**" başlanmış...

Ama o yıllar yine iyi yıllar! Fiyatların bir kat daha artması 84 ay almış ve 2011'in eylülünden 2018'in eylülüne gelinmiş.

Eylül 2018'den sonra fiyatlar adeta "Tutmayın beni" demiş, zaten kimse de tutamamış! Tutmak isteyen olmuş mu, o da ayrı!

Fiyatlar Eylül 2018'den sonra bu sefer 40 ayda ikiye katlanmış. 2018'deki sistem değişikliğinin fiyat artışındaki bu hızlanmada etkisi var mıdır dersiniz!

Aslında o süre de iyiymiş!

Fiyatlar 2022'nin ocak ayından sonra ise yalnızca 18 ayda bir kat artış göstermiş. Ocak 2022'den önce ne olmuştu hatırlıyoruz değil mi? Unutan ya da unutmak isteyenler varsa hatırlatalım; Eylül 2021'de faiz indirmeye başlamıştık.

2003'ün ocak ayından (şubattan başlayarak) geçen yılın temmuz ayına kadar geçen 246 ay; tam 20 yıl 6 ay...

28.02.24

Enflasyonu ikiye katlama süremiz nasıl da kısalmış!

104 ayla başlayıp bu süreyi önce 84 aya, ardından 40 aya, son olarak da 18 aya indirmişiz.

Hedef 33 aya çıkmak!

2003 yılını esas alarak başlatılan seride tüketici fiyat endeksinin geçmişe göre ikiye katlana katlana geldiği tarih geçen yılın temmuzu. O aydaki tüketici fiyat endeksi 1480.

Acaba Merkez Bankası'nın tahminlerine göre TÜFE Temmuz 2023'te bulunduğu düzeye göre ne zaman bir kez daha ikiye katlanır?

Önce tarihi verelim, sonra bunun gerçekleşip gerçekleşmeyeceğine bakalım.

Her şey dört dörtlük giderse, tüm tahminler eksiksiz tutarsa, Temmuz 2023'teki fiyat düzeyinin, yani endeksin 33 ay sonra Nisan 2026'da ikiye katlanması söz konusu olacak.

18 aydan 33 aya çıkabilmek büyük başarı. Baksanıza geçmişte bu süre sürekli kısalıyorken bu kez gidişatı tersine çevirmek... Peki bu olabilir mi, gerçekleştirilebilir mi?

İkiye katlanma süresini 33 aya çıkarabilmek için fiyatlar bu yıl yüzde 36, 2025 yılında yüzde 14, 2026 yılında ise yıllık yüzde 9'a uygun olarak aylık yüzde 0.7 artarsa Nisan 2026'da Temmuz 2023'teki fiyat düzeyinin bir kat üstüne çıkılacak. Bu artış tahminleri benim değil tabii ki, Merkez Bankası'nın. O tahminlerin bire bir tuttuğunu varsaydıığımızda karşımıza çıkan tarih Nisan 2026.

Bu 33 aya uzanması beklenen fiyat artışının üçte birinin geçen temmuzdan bu yıl ocak ayına kadar gerçekleştiğini unutmayalım.

Son altı ayda yüzde 34 artan fiyatlar, gelecek iki yılı aşkın sürede, 27 ayda yüzde 50 kadar artacak ve böylece toplam artış yüzde 100'de kalacak.

Bu hesabı okuyunca sizin aklınıza da Nasrettin Hoca'nın çalı hikayesi geliyor mu?

Hesaplamaya konu verilerin TÜİK'in tüketici fiyatları endeksi olduğunu belirtelim. "TÜİK'in verilerine güvenilir mi" denildiğini duyar gibiyim; elimizde olan bu, kaldı ki bu verilere göre bile durum vahim.

Dolarda durum

Aynı katlanma süresi hesabını dolar için yaptığımızda da temelde benzer bir eğilim görüyoruz.

28.02.24

Ocak 2003'de 1.66 olan dolar tam 166 ay sonra, yani neredeyse 14 yıl sonra Kasım 2016'da ikiye katlandı. 166 ay!

Sonra bu süre aynı TÜFE'de olduğu gibi hızla azalmaya başladı.

Doların ikinci kez ikiye katlanma süresi 40 aya, üçüncü ve dördüncü katlanma süresi de 21 aya indi.

Dolar da Ocak 2023'ü başlangıç olarak aldığımız seride son kez ikiye katlanma geçen yılın eylülünde gerçekleşti ve o tarihteki dolar kuru ay ortalaması bazında yaklaşık 27 liraydı. Dolar bu ayı ortalama 30.70 lira düzeyinde kapatacak.

Geçen yılın eylülündeki 27 liraya göre bir daha ikiye katlanma 54 lirada yaşanacak. Bakalım o tarih ne zaman gelecek?

TÜFE ve doların ikiye katlanma süreleri

	TÜFE	Bir önceki tarihe göre geçen ay		Dolar	Bir önceki tarihe göre geçen ay
2003 Oca.	95		2003 Oca.	1,66	
2011 Eyl.	190	104	2016 Kas.	3,27	166
2018 Eyl.	390	84	2020 Mar.	6,31	40
2022 Oca.	763	40	2021 Ara.	13,53	21
2023 Tem.	1480	18	2023 Eyl.	26,94	21

Pideflasyon %80

Şeref OĞUZ

28 Şubat 2024 Çarşamba

Ramazan, enflasyon ortamında ramazam'a dönüşüyor. Zira iftar sofrası bazı zamların gerekçesi olabiliyor, fiyat artışları için bahane haline gelebiliyor. Bu defa da öyle oldu. Henüz ilk teravih kılınmadan zamlar yağmaya başladı. Pide, Ramazanın zam habercisi olarak müjdeyi(!) verdi bile.

Türkiye Fırıncılar Federasyonu Başkanı Halil İbrahim Balcı, İstanbul ve Ankara'da Ramazan pidesinin 250 gramı 15 liradan, 300 gramı 18 liradan satılacağını duyurdu. Ankara, Antalya'da 250 gram 15 TL, İzmir'de 300 gram 18 TL, İstanbul'un ilçelerinde 250 gram 15 TL ve 330 gram 20 TL, 500 gram 30 TL...

SİMİTE SEÇİM SANDIĞI FRENİ

2023'te 300 gramlık pide 10 liraydı. İstanbul'da 2022'de 330 gram pidenin fiyatı 6 TL idi. 2021'de ise 365 gram pidenin fiyatı 4 TL olarak açıklanmıştı. Halil İbrahim Balcı, Balcı; "Geçen yıl un 380 liraydı, şimdi 800 lira oldu. Bu %100 zam demek." Pide işçiliği; %125 artışla 360 liradan 810 liraya çıkmış.

Peki ya simit? Pide zamlanır da simit geride kalır mı? Aslında pideden önce zamlanmıştı. Ankara Simitçiler Odası, artan susam, un, enerji, maya, işçilik gerekçesiyle önce %20, ardından %35 zam yapmış ve fiyatı 15 lira açıklamıştı. Fakat seçim hatırına "bekleyin" dendi ve fiyat 12,5 liraya indirildi.

İKİ SORU İKİ CEVAP / Ramazana dair...

■ Ramazan neden gıda fiyatlarını tırmandırıyor? Öncelikle maliyetlerdeki tırmanma söz konusu. Ayrıca ramazanda artan talep, zam bahanesi olabiliyor. Bazıları, enflasyonla gelen maliyet külfetini, anında etiketlere yansıtmakla kalmıyor, sürümünü fazla olan mallarda "ilave enflasyon koruması" getiriyorlar. Pide, her ne kadar ramazan zamlarının sembolü olsa da sebzemeyve ve bakliyat, bu aya özgü arttırılmış etiketlere bürünüyor.

■ Denetimler işe yarıyor mu? Aslında yaramıyor. Genelde hükümet, fiyat artışlarını üreticinin “keyfi zamlarına(!)” ya da marketlerin “kâr hırsına” bağlasa da sorun, tüketici enflasyonu olan %65’in de üzerine çıkaran, gelecek güvensizliğinde... Herkes “sattığımı yerine koyamam” yaklaşımıyla etiketleri anında değiştirebiliyor. Olan enflasyon külfetini bir başkasına yansıtma imkânı olmayan sabit geliriye, fukaraya oluyor.

not / FİYATLANDIRMADA DAVRANIŞ BOZUKLUĞU MU DEDİNİZ?

İktisat jargonu ile ifadesi bu... Ama bana göre düpedüz ahlaksızlık ve enflasyonun çürüttüğü iş ahlakının dilimize kazandırdığı sözde bilimsel ifade... Herkes biliyor bunun ahlaksızlık olduğunu fakat “fiyatlandırmada davranış bozukluğu” ifadesiyle sevimli(!), tahammül edilebilir, katlanılabilir kılıyor.

Pidedeki maliyetlerden yola çıktığımızda fırıncılar “enflasyonun çözümünü, fiyatlarımızı baskılayarak bize kilitlemeyin” diyor. Simitçiler de... Hatta bu söylemi, et, süt, yumurta, bakliyat, sebze, meyve üreticilerine dek her sektörde duyabiliyoruz. Ancak enflasyonun en büyük yıkımı da burada başlıyor.

Biliyoruz ki enflasyon, hezimetle bitmiş bir meydan savaşından daha fazla yıkım getiriyor topluma... Herkes ve her kesim, enflasyon külfetini bir diğerine yıkmaya çalışıyor. Görünürde her birimiz mücadeleyi desteklese de gerçek tutumumuz şudur; “enflasyonu çöz ama beni bu işe bulaştırma...” Adına “maliyet enflasyonu, skimplasyon, shiringflasyon, greedfalasyon, kamuflasyon, multifiyasyon, pideflasyon” desek te çıplak gerçek ne yazık ki gelip toplumsal ahlaksızlığa dayanıyor. Zaten bireyleri bencilleşmiş ulusların enflasyonu başlarına bela ettikleri, tarihin bildik öykülerinden değil midir?

Abdulkadir Selvi

İşte mahkeme kararı Temel Bey

28 ŞUBAT çileli bir dönemdi. Refahiyol hükümeti devrildi, Erbakan başbakanlıktan indirildi, Refah Partisi kapatıldı, Erdoğan hapse atıldı.

Erbakan ve Erdoğan 28 Şubat'ın çilesini çekti. Başörtülüler 28 Şubat'ın zulmünü gördü. Ama sonunda millet 3 Kasım 2002 seçimlerinde 28 Şubat'ın rövanşını aldı.

Türkiye'de darbe yapanların yaptıkları yanlarına hep kâr kaldı. Ama Erdoğan hem 28 Şubatçılardan hem 15 Temmuz'da darbe girişiminde bulunanlardan hukuk içinde hesabını sormayı bildi. Başka türlü darbelerle mücadele olmaz. Darbe yapanın devlet başkanı olduğu ülkede darbeler devam eder.

TARİHİN ÇÖP SEPETİNE ATILDI

28 Şubat'ın hemen ardından iktidara gelen AK Parti, kendini çetin bir mücadelenin içinde buldu. Erdoğan'ın güçlü liderliği sayesinde 27 Nisan e-muhtırasını verenler de 15 Temmuz'da Meclis'i bombalayanlar da başarılı olamadı. Türkiye, darbeleri tarihin çöp sepetine atmayı başardı.

28 Şubat'ı içinde yaşamış bir gazeteci olarak en büyük eksikim bir 28 Şubat kitabı yazmamak oldu. Bin yıl devam edecek denilen 28 Şubat devam etmedi ama 28 Şubat zihniyeti AK Parti'nin ilk dönemlerinde de hep fırsat kolladı. Eğer Erdoğan'ın cesareti AK parti kadrolarının kararlılığı olmasa Türkiye'yi 90'lı yıllara çevirirlerdi.

TARİHİ ÇARPITIYOR

Temel Karamollaoğlu'nun tarihi çarpıtma pahasına dile getirdiği iddia ise o dönemin en çetin mücadele konularından biriydi. Evet daha hukuki süreçler devam ederken Erbakan'ı hapse atmak için girişimler oldu. Altınoluk'taki yazlığından jandarma zoruyla götürmek istediler. 22 Aralık 2003 tarihinde Balgat'taki evinin etrafını polisle çevirdiler.

KARAMOLLAOĞLU'NA ATEŞ PÜSKÜRÜYÖRLER

Temel Bey, tarihi yanlış hatırlıyor. Tarih içindeki rolleri de yanlış konumlandırıyor. Erbakan'ı hapse atmak için evinin etrafını polis ve jandarma marifetiyle çeviren Erdoğan değildi, 28 Şubat artıklarıydı. Polisi çekip, yasayı değiştirip Erbakan'ı hapisten kurtaran Erdoğan oldu. Temel Karamollaoğlu bu iftirayı attığı günden bu yana o dönemin tanıklarıyla konuşuyorum. Karamollaoğlu'na ateş püskürüyorlar.

BÜLENT ARINÇ'IN AÇIKLAMASI

Erbakan'ın hapse girmemesi için cezasının ev hapsine çevrilmesi konusunda elini taşın altına koyan isimlerden biri olan dönemin Meclis Başkanı Bülent Arınç, Temel Karamollaoğlu'nun ortaya attığı iddiaların gerçeği yansıtmadığını söyledi. "Erbakan hocamız için söz konusu olan cezaevine girme ihtimalini ortadan kaldırmak adına elimizden geleni ivedilikle yaptık" dedi.

ERBAKAN'IN TEŞEKKÜRÜ

Arınç'ın ayrıntılı açıklamasından şu bölümü paylaşmak istiyorum.

"Yakinen şahit olduğum birçok konu vardır ki o dönem Erbakan Hocamız tarafından Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'a ve bizlere iletilen muhtelif talepler de tereddütsüz yerine getirilmiştir. Hocamız, bu konudan dolayı özel olarak bana ve genel olarak da bu konuda hizmeti geçen tüm arkadaşlarımıza teşekkür ve takdirlerini iletmiştir."

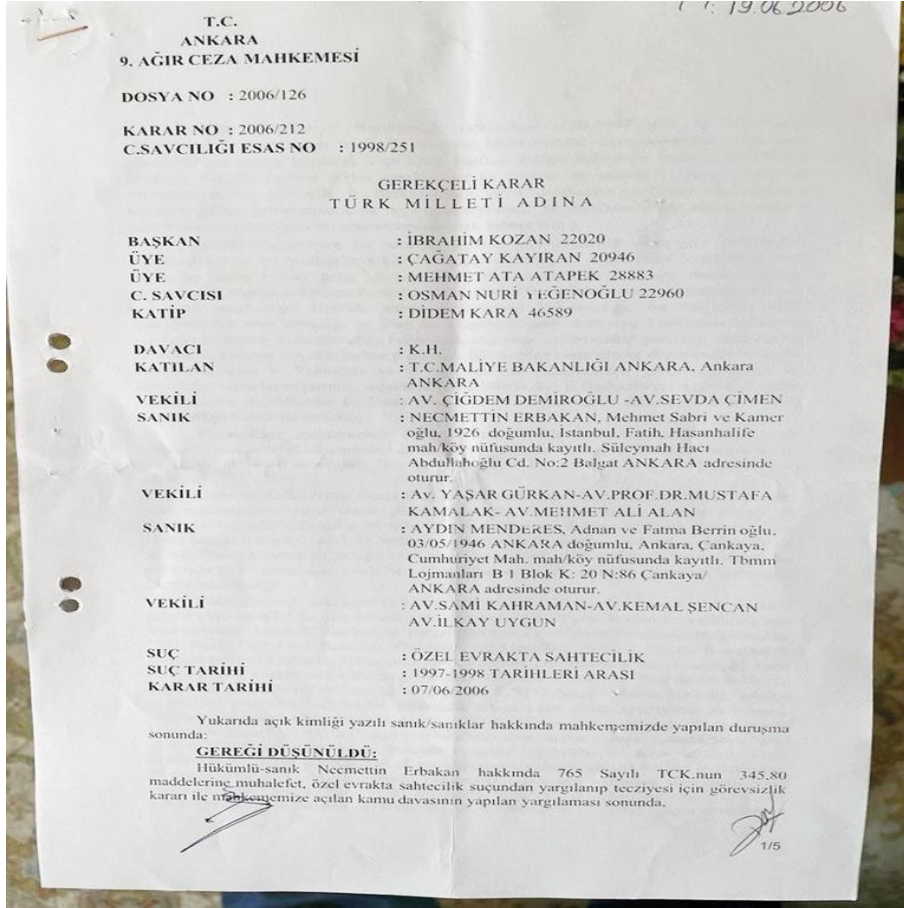
İnsanlık budur. Vefa budur.

KAYIP TRİLYON DAVASI

Dün ayrıntılı yazdığım için bugün özetleyerek aktaracağım. Kayıp trilyon davasından Erbakan'a verilen hapis cezası 22 Aralık 2003 tarihinde onandıktan sonra evinin etrafı polis tarafından çevrilmişti. Dönemin Başbakan'ı Erdoğan bu olaya sert tepki gösterip İçişleri Bakanı Aksu'ya polisin derhal çekilmesi talimatını vermişti. Polis çekildi ama sorun devam ediyordu. Erbakan'ın, 4 kez sağlık raporu alınarak hapse girmesi önlendi.

SEZER VETO ETTİ

2006 yılında İnfaz Yasası'nda değişiklik yapılarak Erbakan'ın cezası ev hapsine çevrildi. Sezer, yasayı veto etti. Yasa hiç değiştirilmeden tekrar Meclis'ten geçti. Anayasa gereği ikinci kez veto etme hakkı olmayan Sezer, yasayı onayladı. Ama bu kez Temel Karamollaoğlu'nun cumhurbaşkanı adayı olan Kemal Kılıçdaroğlu, yasanın iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvuruda bulundu.

MAHKEMENİN KARARI

Ama yasa yürürlüğe girmişti. Erbakan'ın avukatları cezanın ev hapsine çevrilmesi için mahkemeye başvurdu. Temel Bey buraya dikkat edin. Erbakan'ı Av. Mehmet Ali Alan'ın savunduğu duruşmada Ankara 9. Ağır Ceza Mahkemesi yapılan yasal değişiklik doğrultusunda Erbakan'ın cezasının ev hapsine çevrilmesine karar verdi.

07.06.2006 tarihli gerekçeli kararda, "Hükmolunan cezasının konutunda çektirilmesine" karar verilmiştir" deniliyor.

Demek ki neymiş Temel Bey? Erdoğan, Erbakan'ı hapse attırmak için uğraşmamış tam tersine hapse girmesini önlemiş. İşte size ilgili mahkeme kararı.

Abdullah Gül'ün Cumhurbaşkanı seçildikten sonraki ilk icraatlarından biri ise 14 Ağustos 2008 tarihinde Erbakan'ın cezasını affetmek olmuştu.

DEM PARTİ MERAL DANIŞ BEŞTAŞ'I ÇEKER Mİ

Sırrı Sakık'ın açıklamalarına, Meral Danış Beştaş'ın konuşmalarına bakınca DEM Parti bu seçimlerde sadece iktidarla değil, CHP ile de mücadele edecek. Ama sahadaki uygulamaya bakınca tam tersi bir durum yaşanıyor. CHP ile DEM Parti her gün yeni bir şehirde ittifak yapıyorlar. Adını da kent uzlaşısı koymuşlar. Yeni strateji bu demek ki...

ESENYURT'TA ANLAŞTILAR

DEM Parti sözcüsü Ayşegül Doğan, CHP ile Esenyurt'ta, "kent uzlaşısı" yaptıklarını açıklamıştı. CHP, Esenyurt'ta daha önce açıkladığı Ali Gökmen'i geri çekti, DEM'in istediği Ahmet Özer'i gösterdi. DEM, belediye meclis üyeliklerinde pazarlık gücünü artırmak için Esenyurt'ta Süleyman Avşar'ı aday gösterip, sonra geri çekti.

TUZLA VE EYÜPSULTAN'DA İTTİFAK

İstanbul'da Tuzla ve Eyüpsultan'da da DEM Parti ile CHP arasında ittifak kararı alındı. DEM Parti Tuzla belediye başkan adayı olarak açıkladığı Hasan Özdemir'i geri çekti CHP adayı Eren Ali Bingöl'ü destekleme kararı aldı.

Eyüpsultan'da da bir değişiklik oldu. DEM Parti, CHP adayı Mithat Bülent Özmen'i destekleme kararı aldı. DEM'in adayları CHP'de belediye meclisi listelerine girdi. Bu gidişle seçimlere birkaç gün kala DEM Parti, İstanbul'da Ekrem İmamoğlu'na destek için Meral Danış Beştaş'ı çeker mi?

Meral Danış Beştaş, bu iddiaları yalanladı. Ama siz resmî açıklamalara bakmayın. CHP ile DEM Parti arasında tuhaf bir pazarlık yürüyor. Kandil, Meral Danış Beştaş'ı çekerse şaşırırmam.

Esfender KORKMAZ

Dolar kuru ne olmalıdır?

Türkiye’de kambiyo sistemi ve MB mevzuatı dalgalı kur politikasına göre düzenlendi. Dalgalı kur politikası başıbozuk piyasa demek değildir. Kurlar serbest piyasada oluşur ve fakat eğer kuru etkileyen piyasa dışı faktörler varsa; istikrarın daha da bozulmasını önlemek için Merkez Bankası döviz alır veya satar, piyasada döviz arzı daralır ve kur artar, dengeye gelir.

2003 sonrası sıcak para girişi ile TL aşırı değer kazandı. MB yeterli ve gerekli ucuz döviz satışı yaparak, döviz arzını artırmadı ve TL değerini düşürmedi. Düşük kurdan dolayı, ithalat girdi fiyatları, yerli üretimden daha düşük kaldı. Üretimde kullanılan girdi payı arttı. Bugün çektiğimiz sıkıntıların temelinde üretimde kullanılan ithal girdi payının yüksek olması geliyor.

Merkez Bankası, TL’nin değer kazanması veya kaybetmesi konusunda net değil. Yaz ortasında MB eski Başkanı Erkan, “*Kuru baskılamak için döviz satışı yapılmayacak*” demişti. Merkez Bankası 22 Şubat 2024 faiz oranlarına ilişkin kararında da “*Para politikasındaki kararlı duruş, dezenflasyonun ana unsurlarından olan Türk lirası reel değerlenme sürecine katkı vermeyi sürdürecektir*” denildi.

Merkez Bankası iki arada, bir derede kaldı.

1.İhracatçılar, ihracatta rekabet gücümüz artsın diyerek, TL’nin daha da değer kaybetmesini, yani döviz kurunun daha da artmasını istiyorlar.

Aslında ihracat malı üretiminde yaklaşık yüzde 80 oranında ithal girdi kullanılıyor. İhracatçılar akıllı olsa, ya kendileri veya hükûmete baskı yaparak, ithal girdiyi Türkiye’de üretirler. Kendileri istemiyor, çünkü yatırım ortamı yok. Hükûmetin de böyle bir anlayışı yok. O zaman işin kolayına kaçıyorlar. Ama söylediğim gibi, bir dolarlık ihracat için 80 sentlik ithalat gerekli olunca, rekabet imkânları da kalmıyor.

Bu işin çözüm şekli, kuru dengede tutmaya çalışmak ve ithal girdiyi içerde üretmektir. Bunun için devletin, ithal girdi ikame yatırımlarına yüksek teşvik vermesi gerekir. Ne var ki demokrasi, hukuk ve güven altyapısı olmadığı için, yatırım ortamı yok ve yatırım yapılmıyor. O zaman ekonomik, siyasi ve sosyal istikrar sağlanıncaya kadar

28.02.24

devletin bizzat piyasaya girmesi ve geçici olarak ithal girdi mallarının bir kısmını bizzat yapması gerekir.

2.Enflasyonla mücadele için TL'nin değer kazanması ve dengeye gelmesi gerekir. Bu nedenle MB kurun düşmesini, TL'nin değer kazanmasını istiyor.

Çünkü kur yüksek TL değersiz iken, ithal girdi daha pahalı ve üretim maliyetleri daha yüksek demektir.

Eğer üretimde kullandığımız ithal girdi payı düşük olsaydı, ucuz ithalat yerli üretim üstünde baskı oluştururdu. Ama toplam ithalat içinde ithal girdi payı yüzde 72, tüketimin payı yüzde 12'dir.

3.Kur politikasında hedef denge kur olmalıdır.

TL makro denge seviyesinin şu anda 31 liranın üstünde olması gerekir diyenler var. Bu doğru değildir. Kriz zaten makro dengelerin bozulması demektir. Bu kapsamda kur dengesi de bozulmuştur.

Bugünkü konjonktürde ve yüksek dış açıklar varken, serbest piyasa kur dengesi sağlayamaz.

2003 sonrasında bol sıcak para geldi. Cari açığın üstünde yabancı sermaye girdi. Döviz bollaştı. O gün de bir dolar bir lira olacak diyenler ve bunun normal olduğunu söyleyenler vardı. Eğer o yıllarda sıcak para kontrol edilseydi, TL aşırı değer kazanmaz, dengede kalır ve o günden beri üretim dışı bağımlı olmazdı.

Merkez Bankası, reel efektif döviz kurunu hesaplıyor. 2003 yılını baz alıyor. Çünkü o yıl kurlar uzun süre sabit kaldı.

Reel efektif döviz kuru "*Türkiye'nin dış ticaretinde önemli paya sahip ülkelerin para birimlerinden oluşan sepete göre, Türk Lirası (TL)'nin ağırlıklı ortalama nominal değerinden, nispi fiyat etkileri arındırılarak elde edilmektedir.*" Bütün dünya aynı veya yakın benzer yöntemi kullanıyor.

MB 2003, TÜFE bazlı reel kur endeksi, ocak 2024 itibarıyla 56,95'dir. Yani ocak ayında TL bir dolar ve bir Euro'dan oluşan döviz sepeti karşısında yüzde 43,05 oranında daha düşük değerdedir. 2016 Eylül-Ekim aylarında reel kur endeksi 100 dolayında, yani dengede idi.

2018 kur şoku, 2021 faiz ve kur şoku, TL'nin aşırı değer kaybına ve bugünkü krize neden oldu.

Eğer, faiz ve kur şokları olmasaydı, ekonomik istikrar bozulmasaydı, reel kur dengede olsaydı, Euro/dolar paritesinin değişmediği varsayımı ile, dolar kuru ocak

28.02.24

ayında 17,22 lira olurdu. İstikrar bozuldu. Kur dengesi de bozuldu. Bu şartlarda dolar 31 liranın üstünde olsun demek iktisadi açıdan yanlıştır.

Netice olarak; Faiz ve kur şokları ekonomik istikrarı anında bozar ve fakat düzeltemez.

İstikrar için, önce güven ortamı oluşturmak, sonra istikrar programı yapmak ve bu programda diğer makro dengelerle birlikte reel faiz ve kur dengesini hedeflemek gerekir.